

Tanker om gudstjenestelivet i kirken under nedlukning af Danmark marts – maj 2020:

Søndag den 15. marts, 3. søndag i fasten.

Den første søndag med radiogudstjeneste fra Domkirken i København.

Søndag den 10. maj, 4. søndag efter påske.

Var den 13. radiogudstjeneste, når man regner påskens gudstjenester med.

Det virtuelle rum

Den underlige tid er gået, og jeg har vænnet mig til at skabe et rum i min stue, hvor jeg kan lytte og deltage i gudstjenesten. Blive klar, inden bedeslagene begynder ... Når bare ikke telefonen ringer, naboen banker på midt i kirketiden, eller vaskemaskinen afslutter en vask. Der har været mange forstyrrelser, som ikke er der, når vi er i kirken.

Jeg har haft glæde af TV-transmissioner af gudstjenesterne og refleksioner fra kirkens præster på Facebook. Det fineste har dog været påskemorgen, hvor jeg stod uden for kirken, da påsken blev kimet ind. Og deltagelse i en bisættelse, hvor jeg havde mulighed for at sidde i dåbsværelset og lytte med.

Det har været en liv-line til kirken at lytte til og se gudstjenester og refleksioner, og jeg ville ikke have været dem foruden i denne underlige tid. Men jeg har savnet at komme ind i kirken og aktivt deltage i en gudstjeneste.

Jeg har manglet og savnet:

- kirkeklokkerne
- højtiden, hvilen og roen efter en lang uge
- gudstjenestens fællesskab
- bønner, sang, musik, tekster, prædiken, nadver, velsignelse
- sendelsen

Man siger, at det tager 8 uger at ændre en vane. Gode vaner kan også ændres.

Vil denne lange tid, hvor jeg har savnet at kunne være i kirken til gudstjenester, betyde, at jeg får andre vaner? At det egentlig er fint med radiogudstjeneste, Facebook og TV-transmissioner?

Den digitale kirke har holdt sit indtog, og det gode er, at kirken på den måde er blevet mere synlig.

Der har været op til 4600 visninger på et enkelt opslag/kort gudstjeneste på Facebook, nævnes det i en bemærkning i KD den 29.4.20. Vi kan fastholde den digitale brug til at formidle andagter, refleksioner og nyheder fra den lokale kirke, sådan som det allerede gøres flere steder.

Genkendeligheden har været vigtig: det har været godt at se via transmissionerne, at præsten er til stede i den lokale kirke, når man selv længes efter at være i kirkerummet igen. Lyden og lyset er, som jeg kender det. Rummet er genkendeligt.

Men vi skal også huske, at der bliver en afstand til kirken, og at man sidder som tilskuer foran skærmen, måske tids forskudt i forhold til en gudstjeneste søndag kl. 10, og dermed ikke i et fællesskab, som når Danmark synger sammen. Det kan virke afstandstagende – og dermed uforpligtende - at sidde foran skærmen uden det nære fællesskab.

Kirkeårets gang

Jeg har ikke altid forstået betydningen og sammenhængen af at tage del i kirkeårets gang. Livet har lært mig at holde af gentagelserne på rette tid og sted.

Som 5-årig blev jeg sendt i søndagsskole i sognekirken. Som teenager fik jeg den opgave at fortælle nye børn Bibelhistorier og fortællingerne fra NT. Når søndagsskolen sluttede kl. 9.45, kunne man gå direkte ind i kirken.

Min nysgerrighed var vakt. Jeg gik på egen hånd ind i kirken, og jeg lærte at holde af gudstjenesterne. Jeg voksede på en måde ind i søndagens gudstjeneste, og det blev en ugentlig nødvendighed, ikke fordi det var noget, jeg skulle, men noget, jeg gerne ville. Langsomt lærte jeg salmeskatten at kende og liturgien i en gudstjeneste.

Når jeg ser tilbage, har jeg været igennem en livslang udvikling, og når jeg hører min nabo på kirkebænken erklære, at det er kedeligt at gå i kirke, fordi man ikke kender salmerne og rytmen i en gudstjeneste, tænker jeg: Er vi blevet alt for vant til, at vi skal forstå alt lige med det samme? Har kirkegang også noget at gøre med vedholdenhed og lyst til at lære gudstjenestelivet nærmere at kende?

Mit tidligere arbejdsliv var præget af weekendvagter hveranden weekend, og i en periode på 7 år gik min søndagstur til København, hvor jeg så gudstjeneste på TV sammen med min faster på plejehjem. Mit arbejdsliv var bestemmende for, hvordan mine søndage skulle forløbe, og jeg mærkede egentlig ikke noget *afsnæv*. Det var sådan, mit liv var dengang.

I dag vil 8 uger uden mulighed for at komme i kirken ikke røkke ved min vane med at gå i kirke om søndagen. Jeg ved, at det er en livsnødvendighed, hvor jeg ikke bliver forstyrret af alverdens daglige opgaver, som jeg bliver det, når jeg sidder i min stue. I kirken kan jeg holde fokus. Der sker noget særligt med mig og for mig, når jeg træder ind i kirkerummet.

Kirkeårets gang er kommet til at betyde meget i mit daglige liv. Jeg har grebet muligheden for at følge med søndag efter søndag, og kirkeåret er blevet integreret i mit eget årshjul. Det betyder noget fysisk og åndeligt, at gå med igennem kirkeåret. Det giver mening. Og der må gerne være forandringer i gudstjenestefejringen, der vækker mig, når jeg er ved at blive for sløv.

Men det er en balance. For det gode ved gudstjenestefejringen for mig er, at der er noget genkendeligt og trygt midt i en ofte kaotisk hverdag.

Det giver mening fysisk at være til stede i kirken og blive medinddraget gennem bønner, salmer, musik, tekster, prædiken, nadver og velsignelse i den kontekst, som bærer forkyndelsen og fællesskabet, og markerer et tilhørsforhold til Gud, hvor det er Ham, der rækker mig det, jeg skal leve af dag for dag.

Efter gudstjenesten sendes vi ud i hverdagen til at være kirke der, hvor vi er, og hvor der er brug for os. Der, hvor vi hver især har en opgave. Der, hvor det diakonale liv leves. Netop i denne tid har jeg savnet at blive sendt ud i hverdagen, fyldt af den næring, som gudstjenesten giver!

Gudstjenestens mening

Er det en nødvendighed at afholde gudstjeneste i kirken? Nej, der er plads til alternative gudstjenester andre steder, og det kan være forfriskende en gang imellem. Kirke er dér, hvor to eller tre er forsamlede. Men vi behøver aktivt at mødes i et fællesskab i Guds hus til gudstjeneste. Det danner grundlaget for, at vi også kan være kirke uden for kirkerummet.

Kirkerummet og fællesskabet under en gudstjeneste betyder meget for mig. Gud møder mig både i kirken og ude i livet.

Jeg giver en læser ret i, at: *"Gudstjenestens ritualer og sakramenter i disse måneders virtuelle gudstjenester fungerer ikke. For her er kroppen ikke inddraget"* (Anders Raahauge, KD debat 18.4.20). Deltagelse i gudstjenesten er en ganske særlig vane, som vil være der, uanset hvor længe en kirke er lukket.

Der er søndage, hvor det er salmerne og musikken, der giver den største og bedste "føde". Andre gange er det prædikenen eller nadveren, der giver næringen. Det er sandsynligt, at langt de fleste søndage er det sammenhængen i gudstjenesten, der giver den rette føde i rette tid.

Når præsten en søndag vælger at kalde alle børn i kirken frem og få et bæger, som fyldes med vand og derefter hældes i døbefonten, inden et barn døbes, så skabes der en tydelighed, en synlighed af, hvad dåben og dåbens vand betyder. Og der er skabt et fællesskab blandt børnene og mellem børnene og menigheden.

Forandringer kan fremme forståelsen. Det er godt at lade sig overraske en gang imellem! Men forandringer er ikke altid noget, der skal foretages i det bestående, som har sine rødder i den jord, hvorpå vi har bygget vores gudstjenester. Forandringer er noget, der kan ske i os selv og med den måde, vi opfatter ting på, og med de værdier, vi mener at have. Forandringer sker for os alle livet igennem - og samtidig er det godt, at noget står fast og er genkendeligt.

Måske er det mig selv, der skal være vedholdende, når forandringens vinde blæser i mit liv. Opdage nye perspektiver i den måde, vi fejrer gudstjeneste på, tage imod, når noget bliver begribeligt, og anerkende, at det ikke nødvendigvis er alt, jeg skal forstå fuldt ud – lige med det samme.

Måske skal jeg være villig til at lade mig oplære i et gudstjeneste-liv hele mit liv? Ikke som en tilpasning til det bestående, men ved nysgerrigt at gå på opdagelse, sådan som jeg gjorde det som barn, når søndagsskolen sluttede søndag formiddag.

Måske skal vi, der holder af gudstjenesten, være bedre til at være mentorer for kirkegængere, for hvem gudstjenesten er lukket land, hvor man hverken kender salmer eller tekster, eller liturgiens betydning. Det gælder om at lade glæden over gudstjenesten og fællesskabet smitte af på dem, jeg deler kirkebænk med, så deltagelse i gudstjenesten bliver en god vane, som udvikler sig til at blive en del af livet og af årets rytme.

Hvad kan vi lære af denne tid?

I Pixi-udgaven om Gudstjeneste er der et spørgsmål:

Er der noget i gudstjenesten, som er u-opgiveligt?

Efter Corona-tidens nedlukning, hvor jeg har lidt afsavn, forekommer det meste uopgiveligt, men noget kan gøres på en anden måde. F.eks. kan man stå op under salmesangen. Det giver mening efter, at vi alle dagligt er blevet instrueret af Philip Faber om, hvor vigtigt det er at stå op og synge.

Man kan gøre som i den anglikanske kirke, hvor menigheden sidder ned under læsningerne, men står op under salmesang, indstiftelse af nadveren og under velsignelsen.

Når trosbekendelsen siges, har alle mulighed for at være med. Modsat, når den synges.

Livet ændrer sig, lige fra vi er børn, til vi bliver gamle.

Kirken er et sted, hvor vi hører til - både i glæde og i sorg livet igennem, midt i livets foranderlighed.

Vi kan lære at holde af gudstjenesten – også i gentagelsen -
”Lad os leve af dit ord som dagligt brød på denne jord”.

Som Grundtvig udtrykte det: Guds ord skaber, hvad det nævner.

Vi kan aldrig vide, hvilke ord der ved denne gudstjeneste når hvem og hvordan, men vi kan stole på, at Gud er til stede, når Hans ord lyder. Vi bliver mødt af bønnens ord i ind- og udgangsbønnen, i kollekterne, i fadervor, i kirkebønnen.

Men hvad er det, der gør en gudstjeneste til noget meningsfyldt, igangsættende og afhængighedsskabende, så vi kan gå ud i verden med fornyet frimodighed?

- At der er en grundstruktur, som er genkendelig - uanset hvilken kirke i Danmark, man går ind i.
- Når gudstjenesten opleves nærværende og inddragende.
- Når der er genkendelighed teologisk og indholdsmæssigt.
- Når man kan opleve kirkeårets forskellige tider, årets gang – at ”alt har sin tid”.
- At man medvirker ved gudstjenesten og kommer videre fra at være tilskuer til at være deltager. Der sker noget, når man tager initiativ ved at synge med, lytte, flytte sig fra bænken og deltage i nadveren på lige fod med alle andre ved gudstjenesten.
- At indholdet i gudstjenesten grundlæggende taler sit eget sprog, men giver mening ind i verden af i dag og min egen verden som det, der kan bære igennem både glæder og sorger. Et indhold, der hæver sig op over mit eget snæversyn, og hjælper mig til større udsyn og indsigt og forståelse.

Som menighed står vi med et dobbelt ansvar i forhold til traditionen, nemlig både at give den videre og at genfortolke den.

”Hvordan kan man blive ved med at synge de samme salmer, høre de samme bibeltekster og søndag efter søndag deltage i noget, der har en fastlagt ramme, som er den samme uanset årstid, tid og sted?” Fordi livet forandrer sig, og fordi vi selv forandrer os livet igennem.

Tiden med de lukkede kirker har vist os, at det er uopgiveligt at mødes i fællesskabet i kirken. Her bliver vi løftet ud af hverdagens mylder ved gudstjenestefejringen. Kirkerummet er en bygning. Men når Ordet lyder, er Gud til stede med sin Helligånd. Ordet er teksterne fra GT og NT, og det er de ord, der bl.a. kommer til udtryk gennem bøn.

Som vi synger det i vers 2 i DDS 414, ”Den Mægtige finder vi ikke” af Holger Lissner:

*”Guds Himmerig åbner vi ikke,
men Gud åbner riget for os.
Han kalder os ind til sin glæde,
han kalder os ud af vor trods.
Hans ord kan gå gennem en sprække,
den hårdeste skal kan det flække,
så frøet kan spire og gro.”*

I denne tid med en lukket kirke er mine sanser blevet skærpet. Jeg har nu lært at lytte til en gudstjeneste ved radioen. Jeg hører og ser livet omkring mig i det lys, der kommer, når den daglige travlhed forandrer sig, og kalenderen fyldes på en anden måde end før. Gud har udnyttet de mange sprækker i mit liv, og det har bestemt været en tid, hvor noget nyt er begyndt at spire og gro. Men jeg savner glæden ved at være i kirken og være i et fællesskab og være i en sammenhæng, hvor vi bliver mødt af Guds ord i dette fællesskab. Jeg glæder mig til at være i glæden i gudstjenesten igen. Glæder mig til at være på vandring i kirkeåret ved deltagelse i gudstjenesterne i kirken. Den lange, underlige tid med kirkelukning har været som en tankestreg – tankestregen skal få dig til at standse op og tænke efter: Hvilke værdier betyder noget for mig? Hvad giver mening og sammenhæng? Hvad giver åndelig næring, glæde og velsignelse og sendelse?

Anne-Gro Hansen
Slagelse, den 11. maj 2020